

Noter

Side 2: Søndergaard, Britta: "Ægteskaber skal kunne opløses med det samme", *Kristeligt Dagblad*, sektion 1, 6. november 2012, side 3

Side 3: Citeret i "Debat", *Kristeligt Dagblad*, sektion 1, 7. marts 2012), side 10

Side 3: Holm, Katrine Winkel: "Ja, loven sparker til familien", *BT*, sektion 1, 16. november 2013, side 4

Side 3: Messerschmidt, Morten: "Ja, familier bliver opløst i affekt", *BT*, sektion 1, 27. december 2013, side 4

Side 4: Benedicte Kiær: "Det gør ondt at opleve korstoget mod familien", *Fyens.dk*, 12. august 2013, besøgt 19. juni 2020. Se også Søndergaard, Britta: "Ægteskaber skal kunne opløses med det samme", *Kristeligt Dagblad*, sektion 1, 6. november 2012, side 3

Side 4: Rebensdorff, Jens: "Skilsmissepar har godt af en tænkepause", *Berlingske*, sektion 1, 7. marts 2012, side 6.

Side 4: Metz, Georg: "Så yndigt at følges", *Information*, sektion 1, 10. marts 2012, side 18.

Side 5: Haulund, Mette: "Nej, lynskilsmisse løser konflikter", *BT*, sektion 1, 16. november 2013, side 4

Side 5: Schouboe, Esben: "Børneeksperter siger god for lynskilsmisser", *Berlingske*, sektion 1, 7. marts 2012, side 6

Side 6: Westergaard, Harald: "Om Separationer og Skilsmisser i Danmark. En statistisk Undersøgelse", *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 5, 1887, side 8-11. og Andersson, Mette: *Adskillelse fra seng og bord: Dansk separations- og skilsmissepraksis, statistik og fortællinger om samlivssammenbrud 1870–1930*. København: Københavns Universitet, 2010, side 36-38. og Danmarks Statistik, statistikbanken.dk/SKI55. De historiske citater i hele denne bog er nænsomt tillempet moderne dansk retstavning.

Side 6: Christoffersen, Mogens Nygaard: *Familiens udvikling i det 20. århundrede. Demografiske strukturer og processer*, København: Socialforskningsinstituttet, 2004, side 100.

Side 7: Udtrykket er lånt af Tyge Krogh, som har brugt det i en forelæsning og desuden nævner de forskellige typer historie her: Henningsen, Peter: "Interview: En god historie – Tyge Krogh om mikrohistorie, metodefiksering og det store natmandskomplot", *Fortid og Nutid*, 1, 2005, side 221-231.

Side 7: Tolstoj, Lev: *Anna Karenina*, København: Gyldendal, 2010 [1878], e-bog, side 1.

Side 9: Separationssag fra Københavns Overpræsidiiums arkiv, SJ 19/1900. Navnene på ægtefællerne er ændret.

Side 9-10: Skilsmisssag, Københavns Overpræsidiiums arkiv, FA 880/1985. Navnene på ægtefællerne er ændret.

Side 12: Coontz, Stephanie: *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage*, New York. Penguin Books, 2006.

Side 12: Goody, Jack: *The European Family: An Historico-Anthropological Essay*, Oxford: Blackwell Publishers, 2000, side 152ff.

Side 13: Thomsen, Søren Felddfos: "Marital Love, Marital Obedience", i Holm, Bo Kristian & Nina j. Koefoed (red.): *Lutheran Theology and the shaping of society*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018, side 303-320.

Side 13-14: Kofod, Else Marie: "Bryllupsritualer og kærlighedsopfattelser", i *Kærlighedens ansigter: Fra førromantik til vore dage*, red. Palle Ove Christiansen og Svend Nielsen, København: C. A. Reitzel, 2002, side 35-61.

Side 14: Kofod, Else Marie: "Bryllupsritualer og kærlighedsopfattelser", side 35-61.

Side 14: Tuxen, Fanny: *Til Bruden fra en Sølvrud*, København: Gyldendalske Boghandels Forlag, F. Hegel & Søn, 1880, side 13.

Side 15: Janson, Kristofer: *Ægteskab og Skilsmisse, Fire foredrag*, København: Gyldendalske Boghandels Forlag, F. Hegel & Søn, 1895, side 38.

Side 15: Janson, Kristofer: "Hvad Gud har sammenføjet", *Politiken*, 16. november 1895, side 2

Side 15: Janson, Kristofer: *Ægteskab og Skilsmisse*, side 39.

Side 16: Schack, Albert: "Haster det med Ægteskabslovens Gennemførelse?", *Kristeligt Dagblad*, 4. april 1921, side 1.

Side 17: Blixen, Karen: *Moderne ægteskab og andre betragtninger*, København: Gyldendal, 1981, side 20.

Side 17: Søland, Birgitte: *Becoming Modern: Young Women and the Reconstruction of Womanhood in the 1920's*, Princeton: Princeton University Press, 2000, side 117-143.

Side 18: Griffith, Edward F.: *Moderne Ægteskab*, København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1943, side 8-9.

Side 19: Cancian, Francesca M. og Steven L. Gordon: "Changing Emotion Norms in Marriage: Love and Anger in U.S. Women's Magazines Since 1900", *Gender & Society* 2, nr. 3, 1988: side 308-342. og Cancian, Francesca M., Steven L. Gordon og Roderick

Phillips: *Putting Asunder: A History of Divorce in Western Society*, Cambridge: Cambridge University Press, 1988, side 623-24.

Side: 19: Udtrykket er den tidligere svenske statsminister Tage Erlanders, og han brugte det ofte i 1960'erne om befolkningens forventninger og holdninger til velfærdsstaten.

Side 19: Simonsson, Per og Glenn Sandström: "Ready, Willing, and Able to Divorce: An Economic and Cultural History of Divorce in Twentieth-Century Sweden", *Journal of Family History* 36, nr. 2, 2011, side 210-229. og Cancian, Francesca M., Steven L. Gordon og Roderick Phillips: *Putting Asunder: A History of Divorce in Western Society*, Cambridge: Cambridge University Press, 1988, side 623-24.

Side 20: Se Nellemann, J.: *Ægteskabsskilsmissen ved kongelig Bevilling*, København, 1882. og Müller, P.E.: *Nogle statistiske Oplysninger om Separationer og Skilsmisser i Danmark. Særtryk af P.E. Müller: Om Adgang til Skilsmisse*, København, 1911, side 2-4.

Side 20: Henvisning til Danske Lov og Nellemann: *Ægteskabsskilsmissen*.

Side 20: Den svenske historiker Andreas Marklund har dog vist, at det i Sverige i nogle tilfælde lykkedes at få ægteskaber opløst på den baggrund: *I hans hus: svensk manlighed i historisk belysning*, Umeå: Boréa, 2004.

Side 21: Müller, P.E.: *Nogle statistiske Oplysninger om Separationer og Skilsmisser i Danmark*, side 25.

Side 21: Andersson, Mette: *Adskillelse fra seng og bord: Dansk separations- og skilsmissepraksis, statistik og fortællinger om samlivssammenbrud 1870-1930*. København: Københavns Universitet, 2010, side 36-38

Side 21: Nellemann, *Ægteskabsskilsmissen*, side 44-45 og Jensen, Anette "Staten, kirken og stridbare ægtefolk: Et nyt syn på ægteskabet i første halvdel af 1800-tallet," *Den Jyske Historiker* 98, nr. 9, 2002, side 111-112. Vedr. fordelinger af skilsmisser mellem bevilling og dom, se Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen: *Familieliv i Danmark, 1550 til år 2000*, 2. udgave, Aarhus: Systime, 1986, side 210.

Side 21: Bradley, David: *Family Law and Political Culture: Scandinavian Laws in Comparative Perspective*, London: Sweet & Maxwell, 1996, side 13ff. Se også Melby, Kari, Anu Pylkkänen, Bente Rosenbeck og Christina Carlsson Wetterberg, "The Nordic Model of Marriage", *Women's History Review*, Routledge, 2006, side 651-661. For USA, se Cott, Nancy: *Public Vows: A History of Marriage and the Nation*, Cambridge: Harvard University Press, 2002.

Side 21: Cohen, Deborah: *Family Secrets, The Things We Tried to Hide*, London & New York: Penguin Books, 2013, side 38-76.

Side 24: Thisted Amts arkiv, 1915-Th-14. Navnene på ægtefællerne er ændret.

Side 24: Københavns Overpræsidiiums arkiv, SJ 25/1885, Rigsarkivet.

Side: 25: Vallgård, Karen: "Divorce, Bureaucracy, and Emotional Frontiers: Marital Dissolution in Late Nineteenth-Century Copenhagen", *Journal of Family History* 42, nr. 1, 2017, side 81-95.

Side 25-26: Ci-devant: "De lystige Skilsmisseres Land," *Politiken*, 13. august 1895, side 1.

Side 26: Vallgård, Karen: "Divorce, Bureaucracy, and Emotional Frontiers", side 81-95.

Side 26: Müller, P.E.: *Nogle statistiske Oplysninger om Separationer og Skilsmisser i Danmark*, side 8.

Side 26: Se også Melby, Kari, Anu Pylkkänen, Bente Rosenbeck og Christina Carlsson Wetterberg: *Inte et ord om kärlek: äktenskap och politik i Norden ca. 1850–1930*, Göteborg: Makadam Förlag, 2006.

Side 26: Müller, P.E.: *Nogle statistiske Oplysninger om Separationer og Skilsmisser i Danmark*, side 8.

Side 27: Melby, Kari et al.: *Inte et ord om kärlek*, side 9–10.

Side 28: Melby, Kari et al.: "The Nordic Model of Marriage", side 651–61.

Side 28: "Fra den svundne Tid," *Kristeligt Dagblad*, 25. november 1921, side 1.

Side 29: Nielsen, Linda og Annette Kronbrog: *Skilsmisseret*, side 41-49. Som juristerne Linda Nielsen og Annette Kronborg skriver, kom ægteskabsretten dermed efterhånden til at fremstå en anelse anakronistisk, eftersom det blev vilkårligt, hvem der var omfattet af den.

Side 29: Nielsen, Linda og Annette Kronbrog: *Skilsmisseret*, side 41.

Side 29: Cancian, Francesca M.: *Putting Asunder*, side 615.

Side 30: Se fx Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen: *Familieliv i Danmark*, side 34-43.

Side 30: Christoffersen, Mogens Nygaard: *Familiens udvikling i det 20. århundrede*, side 100.

Side 31: Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen: *Familieliv i Danmark*, side 66-67 og Rosenbeck, Bente: *Kvindekøn: den moderne kvindeligheds historie 1880-1980*, Gyldendal, 1987, side 231-245.

Side 31: Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen: *Familieliv i Danmark, 1550 til år 2000*, side 64-65.

Side 31: Christoffersen, Mogens Nygaard: *Familiens udvikling i det 20. århundrede*, side 169.

Side 32: Rosenbeck, Bente: *Kvindeløn*, side 304-308 og Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen, *Familieliv i Danmark*, side 58-60.

Side 32: Kolstrup, Søren: "Forskning i velfærdssatens rødder", *Historisk Tidsskrift*, hæfte 2, årgang 94, 1994, side 315-336.

Side 32: Christiansen, Niels Finn og Klaus Petersen: "The Dynamics of Social Solidarity: The Danish Welfare State, 1900-2000," *Scandinavian Journal of History*, nr. 3, 26. årgang, 2010, side 177-196.

Side 32: Laneth, Pia Fris: *Moderskab og mødrehjælp: otte portrætter og 100 års historie*, København: Kristeligt Dagblad, 2014, side 137ff.

Side 32: Oldrup, Thomas: *Fanden tage i morgen. Sex, køn og kærlighed under besættelsen*, København: Haase Forlag, 2018.

Side 33: Christoffersen, Mogens Nygaard: *Familiens udvikling i det 20. århundrede*, side 128-129.

Side 33: Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen: *Familieliv i Danmark*, side 176 og Borchorst, Anette: "Moderskab og børnepasning i 30'erne" i Christensen, Hilda Rømer og Hanne Rimmen Nielsen (red): *Tidens Kvinder. Om kvinder mellemkrigstiden*, København, Håndbibliotekets veninder, 1985, side 36-57.

Side 34: Ditlevsen, Tove: *Små hverdagsproblemer: Tove Ditlevsen brevkasse i Familie Journal 1956-1976*, København: Gladiator, 2018, side 25. Se også side 27.

Side 36: Cancian, Francesca M. et al.: *Putting Asunder*, side 629.

Side 36: Løkke, Anne og Anette Faye Jacobsen: *Familieliv i Danmark*, side 211, og Cott, Nancy: *Public Vows*, side 290.

Side 36: Christoffersen, Mogens Nygaard: *Familiens udvikling i det 20. århundrede*, side 128-129.

Side 38: Ordnet.dk, hentet 9. september 2020.

Side 39: Henningsen, Agnes: *Byen erobret: Erindringer*, København: Gyldendal, 1945, side 5

Side 40: Citeret i Eskild, "Ægteskabsloven i Folketinget," *Politiken* 13. februar 1920, side 2.

Side 41: "Københavnere morer sig på Frederiksberg", *Politiken*, 30. januar 1935.

Side 41: Ludvigsen, Harry: "De store byer giver særlig grobund for skilsmisser", *Morgenavisen Jyllands-Posten*, 26. juli 1975, side 1.

Side 42: Cancian, Francesca M. et al.: *Putting Asunder*, side 617.

Side 42: Socius: "Skilsmisserne truer samfundet med opløsning", *Jyllands-Posten*, 14. maj 1965, side 21.

Side 42-43: Cott, Nancy: *Public Vows*.

Side 43: Koefoed, Nina Javette: *Besovede kvindfolk og ukærlige barnefædre. Køn, ret og sædelighed i 1700-tallets Danmark*, København: Museum Tusulanum, 2008, side 25-28.

Side 43: Celello, Kristin: *Making Marriage Work: A History of Marriage and Divorce in the Twentieth-Century United States*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2009.

Side: 43: Thomsen, Søren Feldtfos: "Marital Love, Marital Obedience".

Side 43: "Det nye Aar", *Husmoderen* 8 (1925), nr. 1, side 1.

Side 43-44: Reference til Mail, Christina Wissing: *Husmoderens værdi og ansvar*, København: Speciale ved Saxo-Instituttet, Københavns Universitet, 2019.

Side 44: Reventlow, Christian Ditlev: "Gallup om de ægteskabelige problemer IV", *Dansk Gallup Institut* (1952), side 16. http://www2.tns-gallup.dk/tns_gallup/ugens_gallup/tekst/ug_1952_16_21.pdf?fbclid=IwAR2Yd6tyO2FV1UT-Iy6RjNhyvBrE5vQcaVY3WQto3irSs_jjRLXYp4fLljU.

Side 44: Reventlow, Christian Ditlev: "Gallup om de ægteskabelige problemer IV," side 17.

Side 44-45: Reventlow, Christian Ditlev: "Gallup om de ægteskabelige problemer IV", side 16.

Side 45: Citeret i Christiansen, Taus Jacob Toft: "Socialisme er som Kærlighed.", *Kvinder i den tidlige danske arbejderbevægelse*, Kandidatspeciale, Københavns Universitet, 2019, side 43

Side 45: Se fx *Constance Ring* fra 1885 eller *Lucie* fra 1888.

Side 46: Ibsen, Henrik: *Et Dukkehjem*, København: Gyldendalske Boghandels Forlag, 1879.

Side 46: Bønnelycke, Cecilie: *Sædelighedsfejden*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2018, side 41-44.

Side 47: Deri er *Det ideale Hjem* parallelt til hovedværket, *Lykke-Per* udgivet 1898-1904, hvori hovedpersonen på samme vis til sidst forlader sin kone (også en præstedatter) for derved at redde begge fra ulykke.

Side 49: Se fx "Det Ideale Hjem", *Aarhus Stiftstidende*, 12. december 1900, side 1. og "Henrik Pontoppidans nye bog," *Dannebrog*, 14. december 1900, side 1.

Side 49: Michaëlis, Sophus: "Det Ideale Hjem", *København*, 22. december 1900, side 1.

Side 50: Brøgger, Suzanne: *Fri os fra kærligheden*, København: Rhodos, 1973, side 32-48.

Side 50: Brøgger, Suzanne: *Fri os fra kærligheden*, side 32.

Side 51: Brøgger, Suzanne: *Fri os fra kærligheden*, side 48.

Side 51: Bergman, Helena, Christina Florin og Jens Ljunggren: *Känslornas revolution: kärlek, ilska och lycka på 1970-talet*, Stockholm: Appell Förlag, 2017. og Rosenbeck, Bente: *Kvindekøn*.

Side 52: Lidegaard, Bo: *En fortælling om Danmark i det 20. Århundrede*, København: Gyldendal, 2015, side 204-226.

Side 55: Gillis, John Randall: *A World of Their Own Making: Myth, Ritual, and the Quest for Family Values*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1997.

Side 56: Vallgård, Karen: "Ugly Intimacies and State Power: Separation Processes in Late Nineteenth-century Denmark", *Gender & History*, 2019, side 1-18. og Vallgård, Karen: "Divorce, Bureaucracy, and Emotional Frontiers."

Side: 56: Vallgård, Karen: "Ugly Intimacies and State Power" og Vallgård, Karen: "Divorce, Bureaucracy, and Emotional Frontiers."

Side 57: Bertelsen, Eva og William Østerby Sørensen: "Det tidlige danske velfærdsarbejde med voldsudsatte kvinder og børn 1978-1990", i Helene Oldrup (red.): *Vold i familien – perspektiver fra forskning og praksis*, København: Akademisk Forlag, 2020

Side 57: Moltke, Carl: "Skilsmisens efterveer" i Henning Friis (red.): *Familien og Samfundet*, København: Socialpolitisk Forening, 1958, side 236-257.

Side 58: Branner, Jens: *Skilsmisse: Portræt af et samfundsproblem*, Gyldendal, 1986. Om månederne, se side 10.

Side 59: Barfoed, Christian Krabbe: "Alle præster i jysk kirke nægter at vie fraskilte", *Samfund*, Nyheder.tv2, 25. februar 2018, <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2018-02-25-alle-paester-i-jysk-kirke-naegter-at-vie-fraskilte> Hentet 14. september 2020.

Side 60: Liversage, Anika: "Muslim Divorces in Denmark – Findings from an Empirical Investigation", i Mehdi, Rubya et al. (red.): *Interpreting Divorce Laws in Islam*, København: Jurist- og Økonomforbundet, 2012, side 179-201.

Side 61: Liversage, Anika: "Muslim Divorces in Denmark.", *Dansk Sociologi*, nr. 2, 24. årgang, 2013, side 79-100.

Side 62: Liversage, Anika: "Muslim Divorces in Denmark."

Side 62: Se bl.a. Plutus, "Ægteskab og Skilsmisse", *Politiken*, 2. november 1913, side 8.

Side 62-63: *Lov (Nr. 277) om Umyndighed og Værgemaal*, 1922, § 19.

Side 63 Afsnittet er en omskrevet udgave af en artikel trykt i *Weekendavisen*, af Bjerre, Cecilie og Karen Vallgård, "Børns Sjæleliv tager let skade", *Weekendavisen*, Sektion 4, 30. januar 2015, side 4.

Side 68: *Lov (Nr. 277) om Umyndighed og Værgemaal*, 1922, § 24.

Side 68-69: Moltke, Carl: "Skilsmisens efterveer", side 239.

Side 69: Moltke, Carl: "Skilsmisens efterveer", side 242.

Side 70: Plutus: "Ægteskab og Skilsmisse", side 8.

Side 70: Gad, Emma: *Takt og Tone: Hvordan vi omgaas*, København: Gyldendal, 1918, side 210-211.

Side 72: Merete: "Hvad gør man, naar man har et vanskeligt Barn?" *Politiken*, 30. oktober 1938, side 8.

Side 72: Schwartz, Alba: *Skilsmisens børn*, København: Frederik E. Pedersens Forlag, 1936

Side 74: Citeret i Branner, Jens: *Skilsmisse, Portræt af et Samfundsproblem*, side 35. Kommatering som i originalen.

Side 74-75: Vallgård, Karen og Katrine Rønsig Larsen: "Emotional Echoes: Young People, Divorce, and the Public Media, c. 1960-2000," *Journal of Social History* (under udgivelse).

Side 75: Muldkjær, Frode: "Far og mor skal skilles," *Politiken*, Sektion: *Magasinet*, 8. januar 1995. En del af teksten her er baseret på Vallgård, Karen: "I al fortrolighed", *Weekendavisen*, Sektion: *Ideer*, 13. december 2019.

Side 75-76: Kofod, Thilde: *Politiken*, Sektion: *Magasinet*, 22. januar 1995.

Side 76: Leth, Ingrid: *Skilles – hvad med børnene?*, København: Clausen bøger, 1987, side 8

Side 77: Janson, Kristofer: "Hvad Gud har sammenføjet", side 2.

Side 77: Citeret i Pil: "Skilsmisse-børn ikke problem-børn," *Politiken*, 25. februar 1955, side 7

Side 78: Brun, Gudrun: "Barnet under skilsmiseforhold," i Asta Paulsen (red.) *Vartovbogen*, København: Kirkeligt Samfunds Forlag, 1975, side 111.

Side 79: Annette: "Interview med et skilsmissebarn," *Politiken*, 2. Sektion, 10. august 1975, side 11.

Side 80: Sommer, Karsten (red.): - *det var bare det, jeg ville sige, hej!*, København: Københavns Bogforlag, 1985, side 33.

Side 80: Ottosen, Mai Heide: *Delebørn: det vi ved, det vi gør – og det børnene siger*, København: Akademisk Forlag, 2016, side 70-79.

Side 81: Ottosen, Mai Heide: *Delebørn*, side 73.

Side 81: Nissen, Morten: *Skilsmisse og børn: en bog om forældre*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1984. og Nissen, Morten: *Samværets pris: om forældreansvar efter en skilsmisse*, København: Schønberg, 2001. og Ottosen, Mai Heide: *Delebørn*.

Side 82: Schwartz, Alba: *Skilsmisssens børn*

Side 82: POC: "Specialist i at kidnappe fraskiltes børn", *Politiken*, 1. Sektion, 20. november 1975, side 3.

Side 84: Min oversættelse.

Side 85: "Kramer mod Kramer," *Ny Dag*, 3. november 1980, side 9.

Side 85: Nissen, Morten: "Samkvemsbørn", *Politiken*, 2. Sektion, 17. januar 1985, side 6.

Side 86: Nissen, Morten: "Samkvemsbørn", side 6.

Side 86-87: Ottosen, Mai Heide: *Delebørn*, side 22.

Side 87: Soei, Aydin: *Forsoning: fortælling om en familie*, København: Tiderne Skifter, 2016, side 492.

Side 88: Emil, Carl: "Lad være med at gifte dig!", *Pan*, nr. 8, oktober 1990, side 14.

Side 89: Refereret i Rydström, Jens: *Odd Couples: A History of Gay Marriage in Scandinavia*, Amsterdam: Uitgeverij Aksant, 2011, side 129-130.

Side 89: Rydström, Jens: *Odd Couples*, side 130.

Side 89: Se fx Lützen, Karin: *Hvad hjertet begærer: Kvinders kærlighed til kvinder*, Tiderne Skifter, 1986.

Side 92: Danmarks Statistik, Befolkning og valg, <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/vielser-og-skilsmisser/skilsmisser>, hentet 6. juni 2020.

Side 94: Ritzau: "Antallet af skilsmisser faldt drastisk i 2019", *TV2 Østjylland*, 13. februar 2020, <https://www.tv2ostjylland.dk/oestjylland/antallet-af-skilsmisser-faldt-drastisk-i-2019>.

Side 94: Glaffey, Kristina Nya: *Mor og Busser skal skilles: romantisk tragedie*, København: Gladiator, 2016, side 100.

Side 98: Glaffey, Kristina Nya: *Mor og Busser skal skilles*, side 10-11.